

ZÁZRAKY STVORENIA

ĎALŠÍCH 100 ZAMYSLENÍ
O BOHU A VEDE

LOUIE GIGLIO
S TAMOU FORTNEROVOU

KUMRAN.SK
UKÁZME SVOJU NÁDEJ

OBSAH

Úvod	4	25. Hore, hore a ešte vyššie! . . .	54
1. Ponor sa do hĺbky	6	26. Nemusíš povedať ani slovo	56
2. Plány a zámery	8	27. Dokonalá skrýša	58
3. Straty a nálezy	10	28. Biely ako sneh	60
4. Ohnivé tornádo	12	29. Nový spôsob, ako zažiarit'	62
5. Postupné vzdďalovanie	14	30. Už sa toľko nestďažuj!	64
6. Vystresovaný!	16	31. Všetko, čo potrebuješ	66
7. Ukazovať cestu	18	32. Zišla by sa pomoc	68
8. Slová na sieti	20	33. Záblesk svetla	70
9. Už ju vidíme!	22	34. Jedna tvár, alebo dve?	72
10. Pozor, útok!	24	35. To je ale drzosť!	74
11. Malé kroky – veľké zmeny	26	36. Hasiť oheň... ohňom?	76
12. Pomalilinky	28	37. Pod tlakom!	78
13. Mäkké pristátie	30	38. Bř! Mrzne mi mozog	80
14. Čokoládové pohorie	32	39. Upratovacia čata prírody	82
15. Dočista!	34	40. Zázrak ukrytý vnútri	84
16. Starajme sa o svet!	36	41. Robotický astronaut	86
17. Zĺmena osôb	38	42. Zvlnené či rovné?	88
18. Ďakujem, neprosím!	40	43. Nechaj to zo seba stiecť	90
19. V zákulisí	42	44. Pozor na žarty!	92
20. Ohnivý kruh	44	45. Íst si svojou cestou	94
21. Dokážeš kývať ušami?	46	46. Červenáš sa?	96
22. Útok alebo útek?	48	47. Letný šľofík	98
23. Kto tu bol?	50	48. Vitajte v zóne súmraku	100
24. Prudký vietor	52	49. Čo je to za oblak?	102

50. Spolupráca	104	77. Fúkaj, derecho, fúkaj!	158
51. Huňaté pastilky proti kašľu	106	78. Buď ostražitý!	160
52. Žiariace moria?!	108	79. Cítiš to?	162
53. Nebeský sprievodca	110	80. Lietajúce hady?!	164
54. Nezabudni!	112	81. Dúhová rieka	166
55. Pozor, votrelci!	114	82. Čakanie na padajúcu hviezdu	168
56. Keď rieka tiekla opačne	116	83. Vyrazený dych	170
57. Nie je deň ako deň	118	84. Je to... chodiaca šiška?	172
58. Nerob to!	120	85. Očkovanie	174
59. Fúziky a lahodný šum	122	86. Vesmírny odpad	176
60. Pozor, klzký povrch!	124	87. Vytrčať z radu	178
61. Slnčné búrky	126	88. Pobrežie kostier	180
62. Ozvi sa!	128	89. Nahod'sa!	182
63. Záhrada chobotníc	130	90. Juno a Jupiter	184
64. Je tam niekde život?	132	91. Ostrý meč	186
65. Dokonale nedokonalá	134	92. Kto ťa formuje?	188
66. Čo to tu vonia?	136	93. Zúriš? Najedz sa!	190
67. Je to možné	138	94. Obrovitánske oko	192
68. Hladný ako hroch	140	95. Citlivka	194
69. Dobrá spoločníčka	142	96. Na Mesiace!	196
70. Sýť sa dobrými vecami	144	97. Zdriemni si	198
71. Veľké malé veci	146	98. Keď si šťastný, tľieskaj rukami!	200
72. Čo dokážu rany	148	99. Nijaké „ak“	202
73. Si smutný?	150	100. Veľká konjunkcia	204
74. Komu patrí Mesiace?	152		
75. Povedz: „Sytyy!“	154	Register	206
76. Morský jednorožec	156		

ÚVOD

Ahoj, bádateľ,

volám sa Louie a som pastor. Veda a vesmír ma fascinujú odvtedy, čo som bol v tvojom veku, a dodnes žasnem nad Božím stvorením. Možno si už čítal moje predchádzajúce dve knihy o vede a viere *Neopísateľný* a *Náš Boh je úžasný*. Ak nie a si medzi nami nový, srdečne ťa vítam! Neviem sa dočkať, kedy sa spoločne pustíme do dobrodružstva objavovania zázrakov stvorenia!

Som si istý, že si rovnako zvedavý ako ja. Zamýšľal si sa niekedy nad tým, prečo majú mačky fúzy? Alebo prečo očervenieme, keď sa hanbíme? A možno ťa zaujíma, či je slepé črevo naozaj slepé. Prezradím ti, že existuje niekto, kto pozná odpovede na všetky tvoje otázky. Je to Boh! On stvoril našu planétu a všetky galaxie a najúžasnejšie na tom je, že nás pozýva, aby sme si kládli zvedavé otázky a objavovali zázraky stvorenia!

V tejto knihe nájdeš sto pútavých a zábavných zamyslení o kráse, ktorú Boh vložil do svojho stvorenia. Aj keby sme napísali miliardy zamyslení o Bohu, bolo by to iba kĺzanie sa po povrchu jeho nádhery. Nech by sme vesmír, Zem, ríšu rastlín a zvierat aj ľudské telo skúmali akokoľvek podrobne, neprestaneme v nich nachádzať fascinujúce poklady! Všetko, čo Boh stvoril, od dunivých vodopádov po trieštiace sa morské vlny a od horských štítov až po trávnaté doliny, svedčí o jeho sile a kráse.

Na cestu objavovania som pozval aj našich starých známych priateľov, ktorí sa o zázraky prírody zaujímajú rovnako ako ty: Evyn, Raza, Norah, Joshuu, Clarka a Adelynn.

Počas čítania budeme myslou i srdcom skúmať, čo Boh stvoril: budeme si čítať o rôznych častiach jeho stvorenia, vysvetľovať fascinujúce vedecké

fakty, modliť sa a čoraz viac si uvedomovať Božiu veľkosť. Verím, že keď sa zahľbiš do týchto strán, uvidíš spojenie medzi okolitým svetom a Bohom, ktorý ho stvoril.

Ak ťa niektorá časť stvorenia zaujíma viac, pokojne preskoč na konkrétnu kapitolu. Budeme sa venovať týmto štyrom hlavným témam:

 Vesmíru: strany 14, 22, 30, 38, 54, 62, 70, 78, 86, 94, 102, 110, 118, 126, 132, 134, 142, 152, 160, 168, 176, 182, 184, 196, 204.

 Zemi: strany 6, 12, 20, 28, 32, 36, 44, 52, 60, 68, 76, 84, 92, 100, 108, 116, 124, 150, 158, 166, 180, 188, 192, 194, 202.

 Zvieratám: strany 10, 26, 34, 42, 50, 58, 66, 74, 82, 90, 98, 104, 106, 114, 122, 130, 138, 140, 148, 156, 164, 172, 178, 186, 200.

 Ľudskému telu: strany 8, 16, 18, 24, 40, 46, 48, 56, 64, 72, 80, 88, 96, 112, 120, 128, 136, 144, 146, 154, 162, 170, 174, 190, 198.

Som rád, že si sa rozhodol vydať sa na túto výpravu spolu so mnou. Pred tým, ako vyštartujeme, ťa musím upozorniť, že to, čo zistíš, ti vyrazí dych. Boh totiž vložil do svojho stvorenia mnohé zázraky. Poďme ich objavovať!

Uži si toto dobrodružstvo!

Louie

POŇOR SA DO HĹBKY

Vtedy im otvoril myseľ, aby porozumeli Písmu.

LUKÁŠ 24, 45

Niektorí vedci tvrdia, že o povrchu Marsu vieme viac než o dne oceánov. Americký Národný ústav pre oceány a atmosféru (skratka NOAA) sa to však snaží zmeniť.

V roku 2009 spustil na vodu loď *Okeanos Explorer*, ktorá mapuje a skúma oceánske dno. Využíva na to diaľkovo ovládanú ponorku *Deep Discoverer*, ktorá

DIV DÍVÚCI

sa dokáže ponoriť až do hĺbky 5,8 kilometra! Pri tom robí fotografie, zbiera vzorky a objavuje živočíchy, ktoré predtým nikto nevidel – napríklad *Duobrachium sparksae* (nový druh rebrovky) a hlavonožca pripomínajúceho ducha!

Okeanos ročne zmapuje 60 000 až 100 000 kilometrov štvorcových vodnej plochy. Keďže rozloha oceánov presahuje 360 miliónov kilometrov štvorcových, čaká ho ešte veľa práce. Zábery zo satelitov nám pomáhajú vytvoriť hrubý náčrt oceánskeho dna, ale ak ho chceme poznať dôkladnejšie, je nevyhnutné ponoriť sa do hĺbky.

To isté platí aj o Bohu. Ak sa naňho „pozrieme“ iba raz týždenne počas nedeľnej bohoslužby, čo-to sa o ňom dozvieme. Aj to je síce úžasné, ale ak ho chceme spoznať dôkladnejšie, musíme sa ponoriť do Božieho slova. To znamená, že ak v Biblii niečo-
mu nerozumieš, popros niekoho, aby ti to vysvetlil, alebo sa na to spýtaj Boha v modlitbe. Keď sa vydáš na cestu spoznávania Boha, stretneš niekoho, kto je fascinujúcejší než čokoľvek iné na tejto zemi a dokonca aj na oceánskom dne!

Rastú ľalie aj na dne mora? V podstate áno. Tieto „kvety“ vznikli veľmi, veľmi dávno, keď sopečná činnosť v Mexickom zálive vytlačila cez praskliny v oceánskom dne hustý asfalt (ako keď pomedzi prsty pretláčaš plastelínu). Počas ochladzovania vo vode nadobudol asfalt tvar veľkých okvetných lístkov, ktoré vedci nazvali „asfaltové ľalie“.

Bože, rád by som ťa spoznal dôkladnejšie. Zjav mi, prosím, podrobnosti o sebe a pomôž mi porozumieť Biblii. Amen.

PLÁNY A ZÁMERY

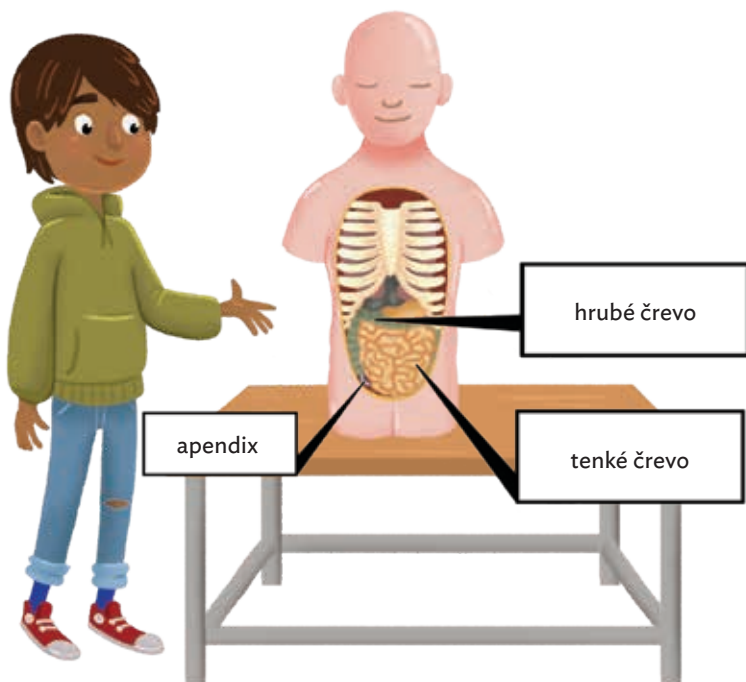
Hospodin dokončí svoj zámer so mnou.

ŽALM 138, 8 (ekum. prekl.)

Možno to bude znieť nechutne, ale vedel si, že máš v tele útvar pripomínajúci červa? Má dĺžku od 2 do 20 centimetrov a vedci až donedávna netušili, načo ho vlastne máme. Tento červovitý prísvesok hrubého čreva sa ľudovo nazýva slepé črevo, odborne appendix. Okrem spomínaného hrubého čreva máš aj tenké črevo (je síce úzke, zato môže merať až 5 metrov!), ktoré sa napája na žalúdok.

Všetky tieto orgány – s výnimkou appendixu – spolupracujú na trávení potravy. Vedci si roky mysleli, že slepé črevo neplní nijaký účel. Dnes sú však presvedčení o jeho dôležitosti. Slepé črevo je totiž domovom lymfoidných buniek, ktoré sú súčasťou imunitného systému. Aktivujú sa, keď ochorieš, a začnú pomáhať tráviacej sústave, aby opäť správne fungovala.

Ak má Boh dôležitý zámer aj s takým malým červovitým vačkom v tvojom bruchu, predstav si, čo naplánoval pre celé telo! Stvoril ťa a umiestnil v tomto čase a na toto miesto s určitým zámerom. Využije všetko, čo sa ti v živote prihodí – áno, dokonca aj tie veci, ktoré ti momentálne nedávajú zmysel –, aby ti pomohol rásť a aby ťa naučil vyplniť jeho plán. Niekedy je ťažké to vidieť, ale nikdy nepochybuj o tom, že ťa Boh stvoril s konkrétnym a jedinečným zámerom!

Pane, viem, že máš so mnou dobrý plán, pretože ty sám si dobrý. Ved', prosím, moje kroky správnym smerom. Amen.

DÍV DÍVŮCI

Zamýšľal si sa niekedy nad tým, ako potrava putuje tráviacou sústavou? Pomocou sily svalov! Ich vlnitý pohyb – ktorý pripomína morské vlny – posúva potravu cez pažerák do žalúdka a odtiaľ do tenkého a hrubého čreva. Tento pohyb sa nazýva peristaltika. Keďže využíva svaly, nie zemskú príťažlivosť, jedlo by si mohol tráviť aj v stojke na hlave!

STRATY A NÁLEZY

Pán... je len trpezlivý s vami a nechce, aby niekto zahynul, ale aby sa všetci dali na pokánie.

DRUHÝ PETROV LIST 3, 9

Tenkonožca somálskeho nevidel nikto od roku 1973. Pýtaš sa, čo je to za zvieratko? Ide o málo známy druh cicavca, ktorý je síce malý ako myš, ale v skutočnosti je príbuzným slona. Stačí sa pozrieť na jeho dlhý nos, kvôli ktorému sa v minulosti nazýval aj chobotníkovec.

Takmer päťdesiat rokov sa vedci domnievali, že tenkonožec somálsky vyhynul. Keď sa k nim však donieslo, že ho zazreli v hornatých oblastiach afrického Džibutska, v roku 2019 tam rozmiestnili 1200 pascí, aby ho našli. Ako

návnadu použili zmes arašidového masla, ovsených vločiek a kvasníc. Ukázalo sa, že tenkonožce milujú arašidové maslo! Vedcom sa podarilo bezpečne odchytiť a následne vypustiť dvanásť tenkonožcov somálskych. Zviera, o ktorom si všetci mysleli, že sa navždy stratilo, sa napokon našlo.

Vedci nechceli, aby sa tenkonožec somálsky navždy vytratil z africkej prírody, a rovnako tak ani Boh nechce, aby sa stratil niekto z ľudí. „Stratiť sa“ v tomto prípade znamená nedôverovať Bohu a žiť bez neho. Preto nás Boh neustále hľadá a usiluje sa získať si nás svojou láskou. Niekedy to robí veľkými činmi, ako keď poslal Ježiša, aby nás vykúpil z hriechov, inokedy menšími vecami, ako keď nám pošle priateľa, ktorý nám pripomenie, ako veľmi nás Boh miluje.

Boh miluje každého – aj tvoju všetečnú susedku, aj chlapca, čo rozváža pizzu, aj tvojho zlomyseľného spolužiaka, ktorý sa k iným správa hrubo, a, samozrejme, aj teba. Usilovne hľadá každého človeka, pretože túži najst' všetkých. Túži, aby ho všetci nasledovali.

Bože, chcem sa ti viac podobáť. Pomôž mi ukazovať svetu, ako veľmi miluješ každého človeka. Amen.

DÍV DÍVÚCI

Aj tebe pripadajú drobné zvieratá také rozkošné? Napríklad hlodavec s latinským menom *Salpingotulus michaelis* (na obrázku). Tieto trpasličie tvory poskakujú po pakistanských púšťach ako kengury. Ide o najmenšieho hlodavca na svete: jeho telo meria menej ako 5 centimetrov, chvost 7 centimetrov a váži sotva tolko, čo desaťcentová minca.

OHNIVÉ TORNÁDO

Neboj sa, ved' som s tebou.

IZAIÁŠ 43, 5

Všetci sa zhodneme na tom, že nečakaný prírodný požiar je zlá vec.
A určite súhlasíš s tým, že aj tornádo je zlá vec. Ale čo ak sa spoja?
Vtedy to ešte len začne byť zlé – vznikne niečo, čo sa volá ohnivé tornádo
alebo firenádo (z anglického *fire* – oheň)!

Ohnivé tornáda sú obrovské ohnivé stĺpy. Kým bežné tornáda vznikajú vysoko v oblakoch, tie ohnivé sa formujú nad zemou, keď suchý vzduch z požiaru stúpa nahor a roztočí sa. Zo zeme začne dvíhať nielen prach, kamene a polámané konáre, ale aj oheň – a vzniká ohnivé tornádo!

Ohnivé tornáda môžu mať šírku od niekoľkých centimetrov do 150 metrov. Obvyčajne trvajú iba niekoľko minút, ale jedno z najväčších zaznamenaných ohnivých tornád trvalo takmer hodinu a siahalo do výšky 5 kilometrov! Takéto tornáda vystreľujú do okolia iskry, preto sú pre hasičov nesmierne nebezpečné.

Keď sa ti v živote prihodí niečo zlé, možno sa pýtaš: „Kde je Boh?“ Odpoveď znie, že je s tebou – dokonca aj uprostred ohňa! Prečítaj si príbeh o Sidrachovi, Misachovi a Abdenagovi v ohnivej peci (Daniel 3). Kráľ im prikázal, aby sa poklonili zlatej soche, ale oni odmietli, pretože sa klaňali jedine Bohu. Kráľ ich teda za trest nechal hodiť do rozpálenej pece. Keď sa neskôr pozrel do plameňov, uvidel, ako sa v nich prechádzajú štyria muži, nie traja. Boh nenechal Sidracha, Misacha a Abdenaga v ohni samých. A keď vyšli von, ani len nepáchli po dyme!

Keď sa ti prihodí niečo zlé, spomeň si na Sidracha, Misacha a Abdenaga a vedz, že Boh bude s tebou aj v ohni!

Keď prší, z neba padajú...
ryby. Vážne? V roku 2017 sa to stalo v meste Tampico v Mexiku. Počas prehánky padali na zem malé rybky. A v roku 2005 padali v srbskom meste Odžaci žaby! Prečo z neba pršia ryby a žaby? Vedci sa domnievajú, že ich mohlo do seba vtiahnuť tornádo alebo hurikán. Neskôr, keď búrka stratila silu, začali padať na zem.

Bože, viem, že si so mnou aj vtedy, keď sa udeje niečo zlé a keď mám pocit, že ma obklopuje oheň. Budem ti dôverovať, že ma ochrániš. Amen.

POSTUPNÉ VZĎAĽOVANIE

**Ak ma budete hľadať celým svojím
srdcom, dám sa vám nájsť.**

JEREMIÁŠ 29, 13 – 14

Zem nie je jedinou planétou našej slnečnej sústavy, ktorá má **mesiac**. V skutočnosti všetky planéty slnečnej sústavy (okrem Merkúra a Venuše) majú mesiace. Saturn ich má dokonca 82! Jeden z nich – Titan – sa od neho vzďaľuje. Netreba sa tým však znepokojovať, pretože tak to už s mesiacmi chodí.

Astronómovia už dávno vedeli, že Titan sa od Saturna vzdáľuje, ale netušili, že až tak rýchlo. Uháňa od neho rýchlosťou jeden meter za rok. Dobré, dobre, možno to s tým uháňaním preháňam, keďže Titan je od svojej planéty už teraz vzdialený viac ako 1,2 milióna kilometrov.

Ako astronómovia zistili, ako rýchlo sa Titan vzdáľuje? Vesmírna sonda *Cassini* strávila 13 rokov obiehaním okolo Saturna a posielala odtiaľ mnoho fotografií a informácií o Titane. Skutočnosť, že Titan sa vzdáľuje rýchlejšie, ako si vedci pôvodne mysleli, znamená, že celá slnečná sústava mohla vzniknúť oveľa rýchlejšie, ako sa doteraz domnievali – v zlomku okamihu, keď „Boh stvoril nebo a zem“ (Gn 1, 1).

Vzdďľovanie Titanu od Saturna nás nemusí trápiť; to, čo by nás však trápiť malo, je vzdďľovanie sa od Boha. Môže k tomu dôjsť veľmi ľahko! Začne sa to maličkou vecou – napríklad že v deň, keď budeš mať veľa úloh, vynecháš modlitbu alebo čítanie Biblie. Potom sa z jedného dňa stanú dva i tri dni, neskôr týždeň a po čase si už ani nespomenieš, kedy si sa modlil naposledy. Na rozdiel od mesiacov však vždy máme možnosť vrátiť sa k Bohu. Keď ho budeme hľadať, dá sa nám nájsť! Začni modlitbou a potom si otvor Bibliu. Čaká ťa v nej!

Bože, ukáž mi, keď sa od teba začnem vzdďľovať, a pomôž mi vždy sa k tebe rýchlo vrátiť. Amen.

DĽV DĽVÚCI

Aj náš Mesiac sa od nás vzdďľuje, ale vôbec nie tak rýchlo ako Titan – iba o 3 až 4 centimetre ročne. Keďže momentálne je od nás vzdialený 384 400 kilometrov, vedci sú presvedčení, že nám bude osvetľovať noci ešte niekoľko miliárd rokov.

VYSTRESOVANÝ!

**Nemyslite iba na seba a na vlastné blaho,
radšej rozmýšľajte, ako prospieť iným.**

LIST FILIPANOM 2, 4 (prekl. Nádej pre každého)

Stres! To slovo si už možno párkrát počul a možno ho počúvaš každý deň. Môže za to skutočnosť, že každý človek – bez ohľadu na vek – zažíva

DĽV DĽVÚCI

v živote stres. Čo je vlastne stres? Je to reakcia tvojho tela na to, čo si myslíš a cítiš.

Všetko sa to začína v mozgu. Keď si znepokojený, nervózny, rozčúlený, vystrašený alebo nahnevaný, mozog vysiela do tela správu: „Počuj, som trochu vystresovaný!“ Vtedy telo spúšťa „stresovú reakciu“.

U každého človeka má táto reakcia odlišnú podobu. Niekomu sa chvejú a potia dlane. Iného rozbolí brucho. Ďalšiemu bije srdce o niečo rýchlejšie alebo sa mu trasie hlas. Keď cítiš stres, niekoľkokrát sa pomaly a zhlboka nadýchni. Potom sa obzri okolo seba, aby si zistil, čo stres spôsobuje. Je za tým veľký test? Zápas školského družstva? Tábor, na ktorý máš ísť celkom sám? Ak pre to môžeš niečo urobiť, sprav to: uč sa, trénuj alebo si do batoha pribal repelent navyše. Potom prestaň myslieť na seba a zameraj svoju pozornosť na iných ľudí.

Napríklad keď sa chystáš do tábora, je dosť možné, že tam bude ešte niekto ďalší, kto je rovnako vystresovaný ako ty. Rozhodni sa, že ho povzbudíš. Usmej sa naňho a zoznám sa s ním. Keď myslíš viac na iných než na seba, rýchlo zistíš, že sa cítiš oveľa lepšie – a zároveň ešte niekomu pomôžeš! Ježiš by povedal, že to znamená hľadať spôsob „ako prosperovať iným“. A presne to robil aj on!

Ak sa cítiš nadmieru vystresovaný, skús si trochu zacvičiť. Vedci zistili, že pri cvičení naše telá produkujú endorfíny. To sú látky, ktoré tvojmu mozgu hovoria: „Hej, cítim sa fajn!“ Keď ťa teda nabudúce prepadne stres, zatancuj si alebo si choď zabehať – a vezmi so sebou aj kamaráta!

Pane, nauč ma menej myslieť na seba a viac na iných ľudí. Amen.

UKAZOVAŤ CESTU

**Kto je medzi vami najväčší,
bude vaším služobníkom.**

MATÚŠ 23, 11

Ak chce niekto vyliezť na Mount Everest, najvyššiu horu sveta, musí stráviť týždne v prostredí samého ľadu a snehu. Na ceste ho môžu zastihnúť padajúce skaly, lavína, víchrica s rýchlosťou 320 kilometrov za hodinu a skákajúce pavúky! Čo?! Pri výstupe je ťažké sa orientovať, keďže tam nie sú nijaké značky. Ako sa teda dostať až na vrchol? Potrebuješ niekoho, kto ti ukáže cestu. Potrebuješ Šerpu!

Šerpovia sú príslušníci kmeňa žijúceho v hornatej časti Nepálu v blízkosti Mount Everestu a sú známi svojimi výnimočnými lezeckými schopnosťami. Nielenže ovládajú cestu na vrchol, ale vedia aj to, čo všetko bude horolezec pri výstupe potrebovať – a ešte mu to aj pomôžu vyniesť!

Šerpovia pôvodne nezdolávali štíty. Venovali sa poľnohospodárstvu, chovu dobytky a pradeniu vlny. Keď však ľudia začali liezť na Mount Everest, najímali si ich ako sprievodcov, pretože sa v teréne dobre vyznali. Šerpovia sa *naučili* byť vodcami. A to isté platí aj o tebe.

Zapamätaj si, že byť dobrým lídrom neznamená správať sa ako veľký šéf, ktorý iným rozkazuje, čo majú robiť. Byť vodcom znamená pomáhať ľuďom nájsť cestu. To môže vyzeráť tak, že novému spolužiakovi ukážeš cestu do jedálne a pozveš ho k svojmu stolu, kamarátovi pomôžeš nabráť silu, aby sa rodičom priznal k nejakej nepleche, ktorú vyparatil, alebo niekomu povieš o Ježišovi.

Ježiš prišiel, aby nám ukázal cestu do neba: robil to tak, že pomáhal a slúžil ľuďom okolo seba. Nasledujme jeho príklad a naučme sa byť vodcami, ktorí slúžia iným.

Bože, rád by som bol ako Ježiš a privádzal ľudí k tebe. Ukáž mi, ako dnes môžem slúžiť a pomáhať iným nájsť cestu. Amen.

DÍV DÍVÚCI

Na Mount Everest sa pokúsili vystúpiť už tisíce ľudí, ktorí po sebe zanechali veľký neporiadok! Prázdne kyslíkové fľaše, stany, stratený výstroj a iné odpadky.

Šerpovia v roku 2019 zniesli z hory až 11 ton odpadu. Keď pôjdeš do prírody – alebo sa iba prejdeš po meste –, nikdy po sebe nezanechaj nijaké odpadky!

SLOVÁ NA SIETI

Nech sa ti páčia slová mojich úst i rozjímanie môjho srdca... Pane, ty si moja pomoc a môj vykupiteľ.

ŽALM 19, 15

Nájst niečo na **webe**. Surfovať po internete. Dnes sa s podobnými vetami stretávaš pomerne často.

Internet je sieť navzájom prepojených počítačov. Pripomína cesty, ktoré krížom-krážom obiehajú celý svet a prepájajú jeho jednotlivé časti.

Údaje z webových stránok, emaily a správy sú ako autá, ktoré sa po týchto cestách presúvajú a prevážajú rozličné informácie. Internet umožňuje prístup k digitálnemu obsahu (napríklad filmy a hudba) a videohovory s priateľmi či s učiteľom.

Jedným z najobľúbenejších spôsobov zdieľania informácií po internete sú sociálne siete. Slúžia na to, aby si sa mohol spojiť s priateľmi. Bud' však opatrný! Prv ako ich začneš využívať, porozprávaj sa o tom s rodičmi. Ak ti to dovoľia, opýtaj sa ich na to, ako ich používať bezpečne. Napríklad nikdy nezverejňuj svoju adresu alebo telefónne číslo, nespájaj sa s neznámymi ľuďmi, a skôr ako niečo uverejníš, dobre si to premysli. Prečo? Pretože je ľahké vytukať do mobilu niečo, čo by si tomu druhému nikdy nepovedal do očí. Keď niečo uverejníš online, je to tak, ako keby si vyvesil obrovský reklamný pútač, ktorý môže čítať každý. Navždy. Pretože aj keď svoj príspevok či fotku zmažeš, z internetu nikdy úplne nezmiznú. Keď nás Biblia varuje, aby sme si dávali pozor na svoje slová, týka sa to aj slov, ktoré zverejňujeme na internete.

Prečo v elektronickej pošte používame znak @? Začalo sa to roku 1971, keď Ray Tomlinson posielal prvú elektronickú správu a chcel oddeliť meno prijímateľa od názvu počítača, na ktorom mal vytvorenú emailovú schránku. Zvolil si na to práve @ – zavináč. Slovenčina nie je jediný jazyk, v ktorom má tento znak veselý názov. V holandčine je to *apestaart*, čiže „opičí chvostík“, a v dánčine *snabel*, teda „sloní chobot“.

Pane, pomôž mi, aby som vždy opatrne volil slová – či už s niekým hovorím osobne, alebo píšem na sociálnej sieti. Amen.